

ניתן להשיג את העלון
בנקודות רבות ברחבי הארץ
בתוך ה'אוסף גליונות' של 'צוף'

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת במדבר

וכידוע שלהבחל"ח הג"ר **יצחק שאול** בן רשכבה"ג מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, פירסם אז מכתב בזה"ל, 'בדבר הצוואה של מרן זללה"ה שלא לכתוב ולהספיד וכו', הורה אאמו"ר מרן הגאון שליט"א, אחרי שזה מרומם את כבוד התורה ומרבה כבוד שמים, וזה הי' שאיפותיו כל הימים לזכות את הרבים, מחובתנו להגדיל את כבוד התורה, וכעת מרן זללה"ה מרוצה מאוד מכל שבח שאומרים עליו, ע"כ.

- ג -

ומעתה לדעת הנך דס"ל, דגדול הדור שציווה שלא להספידו אין שומעין לו וכנ"ל, א"כ יש מקום ליישב ולומר, דהייתה יכולה להיות איזו טענה על יוסף הצדיק, שהי' צריך לישא את מיטתו של יעקב אבינו, - משום שאע"פ שיעקב ציווה שיוסף לא ישא את מיטתו משום כבוד המלכות, אך מ"מ כאשר גדול הדור מצווה שימעיטו בכבודו אין שומעין לו, ולכן יוסף הצדיק הי' צריך לכבד את יעקב בנשיאת מיטתו.

ואע"פ שיוסף הי' מלך, אך מ"מ הי' לו לכבודו משום כיבוד אב, או משום כבוד התורה להמבואר בתוס' (שבועות ל: ד"ה עשה) בתירוצו השני, שכבוד התורה בעצמותו חמיר מכבוד המלכות, עיי"ש.

- ד -

אמנם באמת אכתי צל"ע טובא בזה, משום שהנה הגאון רבי **זאב ברלין** שליט"א חדב"נ דמרן בעל האילת השחר זצ"ל, אמר בהספדו על מרן זצ"ל בהיכל הכולל הגדול של 'עטרת שלמה' בקרית ספר, שמרן זצ"ל עשה חסד גדול לכלל ישראל, במה שציווה בצוואתו שלא להספידו, - משום דאיתא בטור (יו"ד סי' שדמ) 'מצוה גדולה להספיד על המת כראוי, וכל המתעצל בהספדו של אדם כשר, אינו מאריך ימים וראוי לקוברו בחייו' (והובא גם בש"ך שם, א).

ומעתה טען הגאון הנ"ל, שגם לפי מה שקיבלנו מרבותינו, שגדול הדור שציווה שלא להספידו אין שומעין לו וכנ"ל, אך מ"מ זהו רק 'היתר' להספידו, אך בעצם כבר אין 'חיוב' להספידו, כיון שהוא בעצמו מחל על כבודו, וציווה שלא יספידוהו, - וזהו חסד גדול שמרן זצ"ל עשה בצוואתו לכלל ישראל, שעיי"ז לא יהי' בהספדים שיספידו עליו שום חשש, מהדברים שנאמרו על המתעצל בהספדו של אדם כשר ר"ל, - ע"כ דברי הגאון הנ"ל.

- ה -

ומעתה שוב צ"ע, דכיון דכו"ע מודי, שגם כאשר גדול הדור מצווה להמעיט בכבודו לאחר מיתתו, הדין הוא שמעתה אין 'חיוב' לכבדו בדבר שציווה למעט בכבודו, א"כ לפי"ז שוב צ"ע, מה הייתה הטענה על יוסף שלא נשא את מיטתו של יעקב, והרי לאחר שיעקב ציווה שיוסף לא ישא את מיטתו, הרי כבר לא הי' ליוסף שום חיוב לישא את מיטתו, וא"כ שוב

לגבי מה שהבאנו בשבוע שעבר, את דברי רבינו מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, שכאשר נותן לחבירו ממון עבור סעודת שבת, אין זה בכלל הוצאות שבת שחוזרות, אלא זה רק בכלל צדקה, - התקבלו במערכת תגובות רבות בעניין זה, - ובין הדברים הקשו הלומדים, דלכא"ו איכא סתירה בדברי מרן שליט"א בזה, ע"פ תשובתו של מרן שליט"א להגאון רבי יו"ט זנגר שליט"א רב ביהמ"ד תלמידי ישיבת פוניבז' 'צעירים' ב"ב, שמתפרסמת זה שנים רבות על קירות ביהמ"ד הנ"ל, - וכיון שאכמ"ל בזה, נפרסם את הדברים בעז"ה ב'קו מים זכים'.

לְבַנֵי יוֹסֵף לְבַנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֶצֶא צָבָא: (א, לב).

וכתב 'בעל הטורים' ז"ל, 'לְבַנֵי יוֹסֵף לְבַנֵי אֶפְרַיִם - ולא אמר 'לְבַנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם', לפי שיוסף לא נשא במיטת אביו משום כבוד מלכות, לכן לא רצה למנותו בדגלים, ונקרא הדגל על שם בניו, לכן אמר 'לְבַנֵי אֶפְרַיִם' כדרך שאומר ב'כולם', עכ"ל.

ולכא"ו נראה מדבריו, שהייתה איזו טענה על יוסף הצדיק, על כך שהוא לא נשא את מיטת אביו, ולכן לא רצה למנותו בדגלים, (אמנם יעוי' במש"כ בזה לבסוף, להלן באות יא), - ולכא"ו צ"ע טובא בזה, דהא איתא במדרש (במדבר רבה פ"ב, ח) שיעקב אבינו בעצמו ציווה, שיוסף לא ישא את מיטתו משום שהוא מלך וצריכים לחלוק לו כבוד, עיי"ש.

וא"כ צ"ע טובא, איזו טענה יכלה להיות על יוסף הצדיק, והרי הוא הי' חייב לקיים את צוואתו של אביו, שציווה בפירוש שיוסף לא ישא את מיטתו משום כבוד המלכות.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה קיי"ל בשו"ע בה"ל אבילות (יו"ד סי' שדמ, ז) 'מי שציווה שלא יספדוהו שומעין לו', - וב'פתחי תשובה' (שם, א) הביא בשם תשו' 'בית יעקב' (סי' פג), 'דגדול הדור שמת וציווה שלא להספידו, המיקל שלא לשמוע לחכם הלז לא הפסיד'.

והביא עוד שבשו"ת 'תשובה מאהבה' (ח"א סי' קעד) האריך בזה, והביא בשם רבו הגאון בעל נודע ביהודה ז"ל, שאמר בעת שהספיד להגאון בעל פני יהושע ז"ל, שאף שהפנ"י ציווה שלא להספידו, מ"מ אין שומעין בזה למי שהוא רבן של כל בני הגולה, - ושקיל וטרי בהא, וסיים שאין לו היתר ברור לבטל דברי המת ולהספידו, במקום שאמר אל תספידוני, עיי"ש.

- ב -

והנה ידוע ומפורסם מה שכתב מרן רשכבה"ג בעל ה'אילת השחר' זצ"ל בצוואתו המרטיטה (אות א) וז"ל, 'אבקש מאוד לא להספידני, לא בפני ולא שלא בפני, ולא לעשות עצרת התעוררות או עצרת אבל, או כל מיני שמות שבזדים והכוונה בהם להספיד', עכ"ל.

צ"ע מה הייתה הטענה עליו, שמחמתה לא רצה למנותו בדגלים וכנ"ל.

והנה לכאוי יש מקום לדון ולומר בזה, שהייתה טענה על יוסף במה שלא נשא את מיטתו של יעקב, משום שאע"פ שבאמת לא הי' ליוסף שום 'חיוב' לישא את מיטתו, אך מ"מ כיון שהי' לו 'היתר' לעבור על צוואתו של יעקב ולישא את מיטתו, לכן הי' ראוי לו לישא את מיטתו ואע"פ שבעצם אינו חייב, ויתכן שיכלה להיות עליו טענה בזה.

- 1 -

אכן באמת יש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

דהנה באמת יל"ע, האם יוסף הי' רשאי למחול על כבוד המלכות ולישא את מיטת אביו, גם לאחר שאביו מחל על כבודו וציווה שיוסף לא ישא את מיטתו, - או"ד שלאחר שיעקב מחל על כבודו וכבודו מחול (כדברי הגר"ז ברלין שליט"א הנ"ל), אזי שוב לא הי' ליוסף שום היתר, למחול על כבוד המלכות ולישא את מיטת אביו, - **ויש לתלות נידון זה בחקירה דלהלן.**

דהנה יש לחקור, להצד שיעקב לא הי' מוחל על כבודו, ויוסף הי' חייב לישא את מיטתו, האם הביאור בזה הוא, שבעצם מעשה נשיאת מיטתו של יעקב בידי יוסף הצדיק, הוא **בזיון לכבוד המלכות**, - ורק כיון שכבוד אביו או כבוד התורה חמור מכבוד המלכות וכנ"ל, לכן מוטל עליו לכבד את יעקב גם בצורה כזו שהיא בעצם בזיון לכבוד המלכות.

או"ד דלאחר שנחליט שכבוד התורה חמור מכבוד המלכות, אזי יעלה שעצם המעשה של נשיאת מיטתו של יעקב בידי יוסף הצדיק, **אינו בזיון כלל וכלל לכבוד המלכות**, - אלא אדרבה המעשה הנ"ל הוא כבוד גדול מאוד לעושהו.

וכפי שאנו מבינים שהאדם הנכבד ביותר בדורנו, יסכים בחפץ לב לצקת מים ולשמש את גדולי דורנו שליט"א, והוא לא יראה בזה את עצמו, כאילו הוא אדם שמסכים להתבזות עבור כבוד רבותינו, אלא אדרבה הוא יראה בזה **כבוד גדול מאוד**, - והי"ה נמי שיש לדון, שמעשה נשיאת מיטתו של יעקב בידי יוסף הצדיק, **אינו בזיון כלל וכלל לכבוד המלכות**, - אלא אדרבה המעשה הנ"ל הוא כבוד גדול מאוד לעושהו.

- 2 -

ולכאוי יתכן לתלות ולומר, שיחלקו בזה 'חות יאיר' (סי' רה) וה'פרי מגדים' (או"ח סי' רג, משב"ז סק"ב) שהובאו ב'ביאור הלכה' (שם, ד"ה כי זהו כבודו), - שלדעת ה'חות יאיר' שם י"ל, שהמעשה של נשיאת מיטתו של יעקב בידי יוסף הצדיק, הוא בעצם **בזיון לכבוד המלכות**, ואע"פ שהוא מעשה מצוה של כבוד התורה.

אך לדעת הפמ"ג שם י"ל, דכיון דניכר במעשה דהוא מעשה מצוה של כבוד התורה, לכן אין בזה שום בזיון כלל וכלל, ואדרבה המעשה של נשיאת מיטתו של יעקב, הוא כבוד גדול מאוד לעושהו עיי"ש, - [ואכמ"ל ולהביא את דברי האחרונים הנ"ל, שמהם העלינו את הנ"ל].

[ולכאוי יש להוכיח מהמעשה הידוע, עם הרע"א ובעל ה'נתיבות המשפט' שנשעו בעגלה, ובני העיר הוציאו את הסוסים וכו', - שיש להוכיח משם, שאין בנשיאת חכם בזיון כלל, אך אכמ"ל בזה, - ובעז"ה נרחיב בזה ב'קו מים זכים'].
- 3 -

ומעתה י"ל, דלפי מה שהעלינו ע"פ דברי חות יאיר, דמעשה נשיאת מיטתו של יעקב בידי יוסף הצדיק, הוא בעצם **בזיון לכבוד המלכות**, - א"כ יש לדון ולומר, דאם יעקב אבינו לא הי' מוחל על כבודו, אזי יוסף הי' חייב לישא את מיטתו, **ואע"פ שהי' בזיון למלכות**, דמ"מ משום כבוד אביו או כבוד התורה דהוא חמור מכבוד המלכות, הוא הי' חייב לישא את מיטתו.

אך לאחר שיעקב אבינו מחל על כבודו, וציווה שיוסף לא ישא את מיטתו, הרי מעתה י"ל, דלא הי' ליוסף שום היתר לישא את מיטתו של יעקב, כיון דאסור לו לבזות את כבוד המלכות, במקום שאין לו חיוב להתבזות, - **וא"כ לפי"ז שוב צ"ע, איזו טענה יכלה להיות על יוסף, בזה שלא נשא את מיטתו של יעקב.**

- 4 -

אמנם לפי מה שהעלינו ע"פ דברי הפמ"ג הנ"ל, דבמעשה נשיאת מיטתו של יעקב, כיון דהיי ניכר במעשה דהוא מעשה מצוה של כבוד התורה, לכן לא הי' בזה שום בזיון כלל וכלל, ואדרבה הי' בזה כבוד גדול מאוד לנושאי המיטה, - א"כ י"ל דאע"פ דיעקב אבינו מחל על כבודו, משום שרצה לכבד את יוסף מחמת כבוד המלכות, אך מ"מ אם יוסף הי' נושא את מיטתו של יעקב, הרי לא הי' בזה בזיון כלל וכלל לכבוד המלכות וכנ"ל.

ולכן הי' מותר לו לישא את מיטתו, גם לאחר שיעקב מחל על כבודו, משום שאע"פ שיוסף לא הי' מחוייב בדבר, אך מ"מ הוא הי' רשאי בזה, כיון דאין במעשה הזה בזיון כלל לכבוד המלכות וכנ"ל, - ולפי"ז שוב י"ל, **שיתכן שיכלה להיות עליו טענה בזה, מדוע הוא לא נשא את מיטתו של יעקב.**

ואמנם מאידך יש לבאר, שהטעם שיוסף לא נשא את מיטתו של יעקב הוא, משום שהוא הי' סבור, שמעשה נשיאת המיטה הי' בזיון לכבוד המלכות, וכפי שהעלינו ע"פ דברי ה'חות יאיר' הנ"ל, ולכן כיון שאינו מחוייב לישא את מיטתו, הרי אסור לו לבזות את כבוד המלכות, - או משום שהוא הי' סבור כדעת הנד' דס"ל, דאסור לעבור על הצוואה גם במקום כבוד התורה של גדול הדור, - ודו"ק ונפלא.

- 5 -

והנה לעצם מה שיצאנו לדון בתחילה, דצ"ע מה הייתה הטענה על יוסף, והרי יעקב בעצמו ציווה שיוסף לא ישא את מיטתו וכנ"ל, שוב ראיתי שבספר 'טללי אורות' (פרשת במדבר עמי טז) הביא, שהסבא מקעלם זצ"ל הקשה בדברי בעל הטורים הנ"ל, דצ"ע מדוע הדגל לא נקרא על שם יוסף, והרי יוסף נהג כדון, בזה שלא נשא את מיטתו של יעקב משום כבוד המלכות, (ולא הביא את דברי המדרש הנ"ל, שיעקב בעצמו ציווה על כך).

ותירץ הסבא מקעלם, שלא תמיד מוועילה טענת אונס, שהרי מ"מ פגם במעשה המצוה, ולפיכך יאם נמנו חבריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם, לא יהי לו חלק עמהם, אף אם נמנע מחמת אונסו, עיי"ש.

- 6 -

ולכאוי יתכן לבאר הדברים, שבאמת לא הייתה שום טענה על יוסף, אלא כל עניין הדגלים הי' משום נתינת שכר על מצות נשיאת מיטתו של יעקב, ולכן הדגל לא נקרא על שם יוסף, כיון שאונס לאו כמאן דעביד'.

ועני היטב בכל דברי המדרש הנ"ל, שיש לדון האם כוונת המדרש, שכל העניין של הדגלים הי' משום שכר על הנ"ל, או שרק סדר חנייתם הי' משום שכר על הנ"ל, - ואמנם אכתי יש לדקדק בלשונו של בעל הטורים הנ"ל, האם כוונתו שהייתה איוו טענה על יוסף, אם לאו, ואכמ"ל בזה.

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה
ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות
בקו 'מים זכים': 02-633-5850

כמו כן בקו זה ניתן להאזין לתגובות שהתקבלו במערכת

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

ניתן לתרום להוצאות הפצת העלון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס ל'קרבן צרכי הרבים' - ולגלוש למשבצת המציינת: 'עלון מים זכים'] - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את העלון במייל, ע"י שליחת בקשה לדוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"נ ולרפ"ש וכדו' (50@), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)